

conculcemus quoque leonem pariter et draconem: ut neque illius rugitus terreat, nec istius flatus inficiat. Videntur hæc quatuor monstra affectionibus æque quatuor, singula singulis incubare. Cui ergo potissimum draco insidiatur? Æstimo quia cupiditati, quod hanc noverit esse radicem malorum omnium, et quæ proxime cor subvertat. Inde enim etiam quasi consulens dixit: *Hæc omnia tibi dabo*. Nam de leone quidem manifestum est, quod non nisi ad januam timoris terrificos det rugitus. Porro tristitiæ fores aspis observat, quod eas maxime morsibus suis pervias arbitretur. Unde et ad Christum Dominum, donec jam esurientem carneret, non accessit. Econtra sane caveat necesse est lætitiæ basiliscum, quod eo potissimum aditu venenatos ingerere soleat radios oculorum; nec vana gloria nisi ob lætitiæ noceat vanitatem.

10. Illud quoque considera, an forte virtutes quatuor quatuor his tentationibus opponere valeamus. Leo rugiet, quis non timebit? Si quis ille fuerit, fortis erit. Sed frustrato leone, draco absconditur in arena, ut virulentis flatibus attrahat animam, insufflans ei quodammodo concupiscentiam terrenorum. Quis, putas, illius prætervitabit insidias? Nemo utique nisi prudens. At forte dum ad ista descendere caves, urget quis molestia: et ecce protinus aspis adest: nam opportunum tempus sibi invenisse videtur. Quis non exasperabitur ab aspide ista? Nempè vir temperans et modestus, qui sciat abundare et penuriam pati. Puto ex hac occasione fascinare te volet male blandiens oculus nequam. Quis avertet faciem suam? Profecto justus, qui non modo non ipse sibi accipere gloriam quæ Dei est, sed ne ab alio quidem recipere velit oblatam: si tamen ille sit justus, qui juste quod justum est exsequatur, qui justitiam suam non faciat coram hominibus, qui denique, etsi justus fuerit, caput non levet. Hæc enim virtus specialiter in humilitate consistit, hæc intentionem purgat, hæc quoque meritum omne eo veracius et efficacius obtinet, quo minus arrogat sibi.

SERMO XV.

De versu decimo quarto, «*Quoniam in me speravit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.*»

1. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos, dicit Dominus. Tollite jugum meum super vos, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (Matth. xi, 28-30). Laborantes ad refectorem invitati, ad requiem provocat oneratos. Non tamen interim onus subtrahit, aut laborem; magis autem onere alio, alio labore commutat: sed onere levi, suavi jugo, in quibus requies ac refectio, etsi minus appareat, tamen invenitur. Grave onus iniquitas, sedens super talentum plumbi (Zach. v, 7). Sub hac gemebat sarcina qui dicebat: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravata sunt super me* (Psal. xxxvii, 5). Quod ergo onus Christi, quod onus leve? Ut quidem ego sentio

onus beneficiorum. Dulce onus, sed ei qui sentit, et qui experitur. Alioquin si non invenias, si non advertas, grave omnino et periculosum. Oneriferum animal homo tempore suæ mortalitatis. Si adhuc portat peccata sua, onus est grave: si jam forte exoneratus est a peccatis, minus quidem grave; sed, si sanum sapiat, non minus grande onus inveniet hanc ipsam, quam diximus, exonerationem. Onerat nos cum exonerat Deus: onerat beneficio, cum exonerat a peccato. Vox onerati: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* (Psal. cxv, 12). Vox onerati: *Exi a me quia homo peccator sum, Domine* (Luc. v, 8). Vox onerati: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum* (Job xxxi, 23). Semper, inquit, timui: sicut ante, sic post acceptam indulgentiam peccatorum. Beatus homo qui ita semper est pavidus, nec minori angitur sollicitudine, ne forte obruatur tam beneficiis quam peccatis.

2. Ad hoc siquidem divina nobis tam sedula erga nos, et tam profusa beneficentia commendatur, ut sollicitemur ad gratiam, invitetur ad dilectionem. **S71** Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Quid ultra potuit tibi facere, et non fecit? Novi quid cogites, ingenua creatura? Habes gratiam angelis Domini, sed ad ipsum ambis Dominum angelorum. Oras et optas, ut nuntiis non contentus, ipse quoque qui loquebatur, adsit: nec te quasi per medium, sed sui oris osculo osculetur. Audisti super aspidem et basiliscum, leonem pariter et draconem tibi ambulandum fore, nec super dracone ipso victoriam Michaelis et angelorum ejus ignoras. Verumtamen non Michaeli, sed Domino clamant desideria tua: *Libera me, et pone me juxta te; et cujusvis manus pugnet contra me* (Job xvii, 3). Hoc nempe est non modo aliis, sed ipsis quoque altioribus altius captare refugium, ut ex sententia profertenti *quoniam tu es, Domine, spes mea*, merito respondeatur: *Allissimum posuisti refugium tuum.*

3. Non enim dedignatur esse spes miserorum miserator et misericors Dominus; non se ipsum liberatorem simul et protectorem in se sperantibus exhibere recusat. *Quoniam in me speravit, inquit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. Nempè, *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam* (Psal. cxxvi, 1), sive ille homo, sive etiam angelus esset. Montes in circuitu Jerusalem: sed parum hoc, imo nihil hoc foret, si non etiam Dominus in circuitu esset populi sui. Merito proindre in Cantico sponsa describitur, inventis licet vigilibus (imo ab eis magis inventa; nec enim eos ipsa quærebat), non substituisse, nec contenta fuisse vigilibus, sed percontata breviter de dilecto, ad ipsum oculus pervolasse (Cantic. iii, 3, 4). Erat enim cor ejus non in vigilibus, sed in Domino fiduciam habens; et aliter forte suadentibus aiebat: *In Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transmigre in montem sicut passer* (Psal. x, 2). Minus vigilanter id observarant Corinthii, cum offen-

sis quasi vigilibus secederent apud eos, et minime pertransirent. *Ego quidem Cephæ; ego autem Pauli, aiunt; ego vero Apollo* (I Cor. i, 12). Sed quid fecerunt vigilantes sobrii, vigilantes circumspecti? Non enim poterant sibi suscipere sponsam, qui bene eam æmulabantur, qui æmulabantur Dei æmulatione, qui desponderant uni viro virginem castam exhibere Christo. *Percusserunt me et vulneraverunt me*, ait. Ut quid ita? Ni fallor, urgebant ut pertransiret, perinde inventura dilectum. Denique etiam *tulerunt pallium meum* (Cantic. v, 7), inquit, haud dubium quin ut curreret expedita. Animadvertere est quam valide percutiat, quibus sagittis Apostolus vulneret eos qui divertisse apud vigilantes videbantur. *Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis?* (I Cor. i, 13). et item: *Cum enim dicit quis, Ego sum Pauli; alius autem, Ego sum Apollo; nonne homines estis? Quid ergo est Apollo? quid vero Paulus? Ministri ejus cui credidistis?* (I Cor. iii, 45). *Quoniam in me speravit, liberabo eum*. Non in vigilibus, non in homine, non in angelo, sed in me, inquit, speravit, nihil boni nisi ex me, ne per ipsos exspectans. Omne enim datum optimum, et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum (Jacobi i, 17). Ex me vigiliæ hominum utiles, circa opera utique manifesta: eis nimirum custodes homines deputavi. Ex me excubiæ angelorum, observantium secretiores motus, specialiter sollicitantium, propulsantium suggestores iniquos. Cæterum intima sane custodia secretissimæ intentionis, non modo ex me, verum etiam per me fiat necesse est, quod illo quidem humanus nequeat, sed ne angelicus quoque oculus penetrare.

4. Agnoscamus triplicem hanc custodiam, fratres, et exhibeamus nos eis, quales cuique convenit exhiberi. Provideamus bona coram hominibus, coram angelis, coram Deo. Contendamus placere omnibus per omnia, sed maxime ei qui maximus est super omnia. In conspectu angelorum psallamus ei, ut in eis impleatur quod scriptum est: *Qui timeat te, videbunt me et lætabuntur, quia in verba tua superaveravi* (Psal. cxviii, 74). Obediamus præpositis nostris, qui pervigilant, tanquam reddituri rationem pro animabus nostris, ut non cum tristitia hoc faciant (Hebr. xiii, 17). Et quidem (gratias Deo, ex cuius solo **S72** munere venit) non est quod multum vos moneam; non est quod multum vobis timeam in hac parte. Quod enim est gaudium meum et gloria mea, nisi prompta obeditio, et irreprehensibilis conversatio vestra? Quid si certo cognoscerem, ne angelos quidem amplius aliquid in vobis cognoscere quod dedecet, apud neminem vestrum ex anathemate Jericho quidpiam occultari, non murmurare aliquid, non detrahere in occulto, non simulatorie agere vel remisse, non ignominiosas volvere animo cogitationes, quibus solet, heu! interdum ipsa quoque pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudii incrementum, sed nondum utique plenitudo. Non enim tam magni sumus, ut possit nobis adeo

esse pro minimo, ab homine judicari non posse, minus autem nihil conscios esse nobis. Cæterum si occultissimum Judicem timent etiam magni; quantum nos ad illius examinis memoriam convenit trepidare? O si mihi contingeret certum esse, nil esse in omnibus nobis illum offendens oculus, qui solus perfecte novit quid sit in homine, videns in eo et quod in se ille non videt? Hoc vel maxime judicium vestigemus, fratres, et eo amplius frequentemus in timore et tremore ipsius considerationem, quo minus comprehendere possumus investigabilem abyssum judiciorum Dei, et irrefragabilem dispositionem. Cum hoc timore spes habet meritum, cum hoc metu fructuose speratur.

5. Est autem is ipse timor firmissima quædam et efficax materia spei, si quis prudenter advertat. Si quidem maximum quoddam Dei donum timor iste, et ex perceptione præsentium firma est expectatio futurorum. Postremo beneplacitum est Domino super timentes eum (Psal. cxlvi, 11); et utique vita in voluntate ejus, et in beneplacito ejus salus æterna. *Quoniam in me speravit, liberabo eum*. Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non deesse. Hoc enim totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo qui totum hominem salvum facit. *In te speraverunt patres nostri, speraverunt, et liberasti eos, ad te clamaverunt, et salvi facti sunt, in te speraverunt, et non sunt confusi* (Psal. xxi, 5, 6). Quis enim speravit in eo, et confusus est? Sperate in eo, omnis congregatio populi. Quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester utique spes vestra est. Quantumcumque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit et non titubet. Quid timeat aspidem aut basiliscum? quid leonis rugitus, aut draconis sibilos expavescat?

6. *Quoniam in me speravit, liberabo eum*. Porro liberatum quidem, ne iterum impugnetur, ne iterum egeat liberari, protegam eum et conservabo: si tamen cognoverit nomen meum, nec sibi tribuat quod liberatus est, sed nomini meo det gloriam. *Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. In præsentia enim vultus glorificatio, in notitia nominis protectio exhibetur. Spes in nomine, res in facie est. Quod enim videt quis, quis sperat? (Rom. viii, 24). *Fides utique ex auditu* (Rom. x, 17); et eo quidem, juxta eundem Apostolum, *est rerum substantia sperandarum* (Hebr. xi, 1). *Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. Non novit nomen ejus, qui illud assumit in vanum, qui dicit ei, Domine, Domine, et non facit quæ dicit ipse. Non novit nomen ejus, qui eum nec honorat ut Patrem, nec ut Dominum timet. Non novit nomen ejus qui ad vanitates et insanias falsas convertitur. *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, et non respexit in vanitates et insanias falsas* (Psal. xxxix, 5). Hoc nomen cognoverat qui dicebat: *Non enim est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri* (Act. iv, 12). Nos quoque si novimus nomen sanctum quod invocatum est super nos, desiderandum utique nobis, ut semper sanctificetur in nobis, atque

ita orandum juxta doctrinam utique Salvatoris: *Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum* (Matth. vi, 9). Denique audi quid sequatur in Psalmo: *Clamavit ad me, et ego exaudiam eum*. Hic fructus notitiæ nominis, clamor orationis: porro fructus clamoris, exauditio Salvatoris. Quomodo **S73** enim aut non invocans exaudiri poterat; aut nomen Domini nesciens, invocare? Gratias ei qui manifestavit hominibus nomen Patris, fructum salutis in ejus invocatione constituens, sicut scriptum est: *Quicumque invocaverit nomen domini, salvus erit* (Joel. ii, 32).

SERMO XVI.

De versu decimo sexto, « *Clamavit ad me, et ego exaudiam eum,* » etc.

1. *Clamavit ad me, et exaudiam eum*. Hoc plane est testamentum pacis, hoc pietatis fœdus, hoc pactum misericordiæ et miserationis. *Speravit*, ait, *in me, liberabo eum*. Nomen meum cognovit, protegam eum; invocavit me, et ego exaudiam eum. Non dicit: Dignus fuit, justus et rectus fuit, innocens manibus et mundo corde: propterea liberabo, protegam, et exaudiam eum (33-34). Si enim hæc aut similia diceret, quis non diffideret? Quis gloriabitur castum se habere cor? Nunc autem apud te propitiatio est, et propter hanc legem tuam sustinui te, Domine. Dulcis lex, quæ meritum exauditionis in clamore constituit postulationis. *Clamavit*, inquit, *ad me, et exaudiam eum*. Merito non exauditur qui clamare dissimulat, aut omnino non postulans, aut tepide postulans et remisse. Siquidem in Dei auribus desiderium vehemens clamor magnus: et regione autem remissa intentio, vox submissa. Quando illa penetrabit nubes? quando audietur in cœlis? Nempe ut clamandum sibi noverit homo, inter primordia suæ orationis ipsum quem oraturus est Patrem in cœlis esse protinus admonetur, quod videlicet impetu quodam spiritus illo sibi jaculandam esse meminert orationem. Spiritus est Deus, et in spiritu clamet necesse est, quisquis clamorem suum ad eum desiderat pervenire (35). Sicut enim in faciem hominis non respicit tanquam homo, sed magis intuetur cor: sic ad cordis potius vocem, quam corporis, aures ejus; cui merito dicitur, *Deus cordis mei* (Psal. lxxii, 36). Hinc est quod Moyses, foris tacens, intus auditur, dicente Domino. *Quid clamavit ad me?* (Exod. xiv, 15).

2. *Clamavit ad me, et exaudiam eum*. Non immerito. Clamorem magnum sane magnitudo necessitatis extorsit. Quid enim clamans petit, nisi consolationem, liberationem, glorificationem? Alioquin quomodo super his, exauditur, si pro aliis clamat? *Exaudiam eum*, ait. In quo exaudies, Domine, vel in quibus? *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, et glorificabo eum*. Ad magnum illud triduum, quod proxime sumus celebraturi, hunc mihi ter-

(33-34) Hic occurrebat insignis hiatus, sensum omnino perimens: nam hæc verba, *Non dicit*, etc., usque ad, *Si enim*, etc., aliis editis desunt, quæ re-

anarium arbitror referendum. Siquidem et ipse propter nos tribulationem et dolorem invenit, quando proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. Verumtamen quæ de ipso erant, sicut ante mortem prædixerat, finem habuerunt; et sicut in morte dixit, Consummata sunt et extunc sabbatizavit. Nec dilata est gloria resurrectionis: die tertia, summo diluculo Sol justitiæ de tumulo ortus est nobis. Ita ergo fructus pariter tribulationis et veritas ereptionis in manifestatione glorificationis apparuit. Nihilominus quoque et in nobis simile quoddam triduum posse videbitur assignari. *Cum ipso sum*, ait, *in tribulatione*. Quando hoc, nisi in die tribulationis nostræ, in die crucis nostræ? dum impletur quod ipse ait, *In mundo quidem pressuram habebitis* (Joan. xvi, 33); et quod Apostolus ejus, *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur* (II Tim. iii, 12). Nam liberatio plena atque perfecta ante diem sepulturæ esse non poterit, quod maneat jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium (Eccli. xl, 1). In hac ergo die eripiam eum, inquit, quando nihil jam ultra quod vel corpori, vel animæ faciat, mundus habebit. Sane glorificatio diem ultimum manet, diem resurrectionis, quando surget in gloria, quod in ignominia interim seminatur.

S74 3. Unde scimus quod nobiscum sit in tribulatione? Ex eo utique quod in ipsa tribulatione nos sumus. Quis enim sustineret, quis subsisteret, quis persisteret sine eo? Omne gaudium existimemus, cum in tentationes (alias, tribulationes) varias inciderimus, fratres mei; non modo quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei (Act. xiv, 21), sed quoniam juxta est Dominus his quis tribulato sunt corde (Psal. xxxiii, 19). *Si ambulavero in medio umbræ mortis*, ait quidam, *non timebo mala, quoniam tu mecum es* (Psal. xxii, 4). Ita ergo nobiscum est omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Quando autem nos erimus cum ipso? Nimirum quando rapiemur obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus. Quando apparebimus cum ipso in gloria? Nempe cum Christus apparuerit vita nostra. Interim sane abscondatur necesse est, ut præcedat tribulatio ereptionem, ereptio glorificationem. Vox liberati: *Convertere, anima mea, in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi; quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu* (Psal. cxiv, 7, 8). *Eripiam eum, et glorificabo eum*. Felix, qui te interim consolatorem et adiutorem habet, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. At quam felicior, quem jam eripuisti et exemisti tantis malis! quam felicior, qui jam exemptus de laqueo venantium, qui jam raptus est ne malitia mutet intellectum illius, aut ne fictio decipiat animam ejus! **D**stituuntur ex codicibus manuscriptis Cisterciensi et aliis.

(35) Confer sermonem 9, num. 2, De bona intentione.

Longe tamen præ his omnibus felicissimus ille erit, quem assumpseris ad te ipsum, quem repleveris in bonis domus tuæ, et claritati tuæ conformaveris eum.

4. Et nunc, filioli, clamemus in cœlum, et miseretur nostri Deus noster. Clamemus in cœlum, quia sub cœlo omnia labor et dolor, et vanitas, et afflictio spiritus. Denique pravum est cor hominis et imperscrutabile (jerem. xvii, 9), proni sensus ejus in malum. Non est in me bonum, hoc est in carne mea. Lex peccati in ea habitat, adversus spiritum concupiscit. Postremo et cor meum dereliquit me, et corpus mortuum est propter peccatum. Sufficit autem diei quoque malitia sua; et est mundus ipse positus in maligno. Quam nequam in omnibus sæculum præsens! quam nequiter adversus animam sæcularia desideria militare noscuntur! Sunt et principes mundi hujus, tenebrarum harum, spirituales nequitie nec aereæ potestates, et inter eas callidior cunctis animantibus serpens. Hæc ergo sub sole omnia: hæc omnia sub cœlo. Ad quod horum omnium confugium facis? In quo horum omnium speras solatii aliquid, aliquid auxilii invenire? Si quæras intra te, aruit cor tuum, et oblivioni datum te reperies, tanquam mortuum a corde. Si infra te, corpus quod corrumpitur, aggravat animam. Si circa te, etiam terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem (Sap. ix, 15). Quære ergo supra te, sed cautus esto ventosa agmina transilire. Quia enim omne datum optimum, et omne donum perfectum non nisi desursum esse noverunt, medium iter latrunculi obsedere. Transi ergo, transi pervigiles illas nequitas, quæ tam indefesse custodiant et observant, ne quis in illam possit evadere civitatem. Si te percusserint, si vulneraverint, dimitte eis pallium, quod in Ægypto olim Joseph adulteræ dereliquit (Gen. xxix, 12): dimitte sindonem, ut cum evangelico illo juvene profugas nudus ab eis (Marc. xiv, 52). Numquid non solum pallium ejus et sindonem dederat Deus in munus impii? in cujus facultatem et carnem dans potestatem, *Verumtamen animam*, ait, *illius serva* (Job ii, 6). Ita ergo sursum cor, sursum clamor, sursum desideria, sursum conversatio, sursum intentio, et omnis expectatio tua desursum sit. Clama in cœlum ut exaudiaris, et qui in cœlis est Pater mittat tibi auxilium de sancto, et de Sion tueatur te. Mittat interim auxilium tribulatione, eripiat a tribulatione, et glorificet in resurrectione. Magna sunt hæc, sed tu, magne Domine, promisisti. Ex tua promissione speramus, inde audemus dicere: Si corde clamemus pio, certe debes ex promisso (36). Amen.

S75 SERMO XVII.

De versu decimo septimo, « *Longitudine dierum replebo eum,* » etc.

1. Bene nobiscum agiur, fratres; satis competit huic tempori versus Psalmi. Celebraturis proxime Dominicam Resurrectionem, jam nunc cuique nostrum sua promittitur: ut festivius in (36) In hymno Quadragesimæ.

Acapite suo factum recolant membra, quod in se ipsis prætolantur aliquando faciendum. Congruus finis Psalmi, ubi psallenti finis promittitur tam beatus. Jucunde completur, dum in eo spondetur repletio tam jucunda. *Longitudine*, inquit, *dierum replebo eum, et ostendam illi salutare meum*. Sæpius vos admoneo, fratres, quod juxta Pauli sententiam, *promissionem habeat pietas vitæ ejus quæ nunc est, pariter et futuræ* (I Tim. iv, 8). Unde et idem ait: *Habetis nunc quidem fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam* (Rom. vi 22). Ipsa est quæ hoc loco promittitur plenitudo, ipsa longitudo dierum. Quid enim tam longum, quam quod æternum est? quid tam longum, quam quod nullo præceditur? Bonus finis, vita æterna; bonus finis, qui finem non habet. Et sane ejus finis bonus, ipsum quoque bonum est. Amplectamur itaque sanctificationem, quoniam bona est, quoniam finis ejus vita sine fine. Sanctimoniam sectemur et pacem, sine qua nemo videbit Deum (Hebr. xii, 14). *Longitudine*, inquit, *dierum replebo eum, et ostendam illi salutare meum*. Dextræ Dei est ista promissio; munus est dextræ, quam sibi olim sanctus porrigi optabat: *operi*, inquit, *manuum tuarum porriges dexteram* (Job xiv, 15). Delectationes in dextera hac usque in finem. Hanc nimirum et ille sibi porrigi optavit, et obtinuit dexteram, de quo Psalmista ait: *Vitam petiit a te, et tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, et in sæculum sæculi* (Psal. xx, 5). Manifestius denique Sapiens dixit: *In sinistra illius divitiæ et gloria, in dextera autem ejus longiturnitas vitæ* (Prov. iii, 16). Quis est homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Hæc enim vita, qua vivimus, Magis mors est; nec simpliciter vita, sed vita mortalis. Moritur homo, dicimus, quando morti certissime jam appropinquat. Quid vero agimus ex quo primum incipimus vivere, nisi morti appropinquare, et incipere mori? Sed et dies qualescunque vitæ hujus, pauci et mali sunt, sicut sanctus patriarcha testatur (Gen. xlvi, 9). Ibi vere vivitur, ubi vivida vita est et vitalis: ibi dies boni, ubi interminabilis longitudo dierum. Gratias ei, qui tam non modo fortiter, sed et suaviter disponit universa. Eorum nempe paucitas dierum finietur brevi, quorum sufficit cuique malitia sua. Ubi autem dierum bonitas, æternitas quoque non deerit.

2. *Longitudine dierum replebo eum*. Quod prius dixerat: *Glorificabo eum*, evidentius hoc versiculo declaravit. Cui tamen non sufficeret ab eo glorificari, cujus perfecta sunt opera? Non enim tanta immensitas, nisi in immensum quempiam glorificare potest. Necesse est magna sit glorificatio, a magnifica gloria quæ descendit. *Voce delapsa a magnifica gloria*, ait Petrus (II Petr. i, 17). Bene magnifica gloria, glorificans tam magnifice, in longitudine, in multitudine, in plenitudine claritatis. Fallax gloria, et vana est claritas, dies hominum brevis. Sapiens ejusmodi non optavit; magis loquetur ex corde ei

qui intuetur cor : *Et diem hominis desideravi, tu scis (Jerem. xvii, 16)*. Ego tamen plus aliquid quam non desiderat desidero, ut ne recipiam quidem. Scio enim cujus vox sit: *Ego claritatem ab homine non accipio (Joan. v, 41)*. Quam vero miseri, qui gloriam quæ ab invicem est quærimus, et nolumus eam quæ a solo est Deo! Sola siquidem ea, quam solam negligimus, longitudinem habet, sola repletionem. Breves dies hominis, et dies ejus tanquam illos agri sic efflorescit. *Exsiccatum est, inquit, fenum, et cecidit flos; verbum autem Domini in æternum manet (Isai. xl, 8)*. Verus nimirum dies, qui non novit occasum, æterna veritas, vera æternitas; ac proinde vera, æternaque satietas. Alioquin quomodo gloria illa replebit, quæ fallax est vana est? Denique et inanis dicitur, ut noveris **876** te ex ea magis exinaniri posse, non posse, repleti. Bonum ergo interim magis abjectio, quam elatio est; bonum magis necessitas, quam voluptas: quod, cum utraque res citius transeat, altera poenam habeat, altera sit paritura coronam.

3. Utilis tribulatio, quæ probationem operatur, ducit ad gloriam. *Cum ipso sum, inquit, in tribulatione, eripiam eum, et glorificabo eum*. Agamus gratias Patri misericordiarum, qui nobiscum est in tribulatione, et in omnis tribulatione nostra nos consolatur. Res enim, ut dixi, necessaria, tribulatio, quæ in gloriam vertitur; tristitia, quæ mutatur in gaudium, gaudium sane longum, quod nemo tollit a nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum, Res necessaria est ista necessitas, quæ coronam parit. Non contemnamus, fratres: semen modicum est; magnus exinde fructus exurgit. Forte insipidum, forte acerbum est, forte granum sinapis. Non consideremus quæ videntur, sed quæ non videntur in eo: quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna (*II Cor. iv, 18*). Prælibemus primitias gloriæ, gloriemur in spe gloriæ magni Dei. Non solum autem, sed, ut dicam expressius, gloriemur in tribulatione, in ea siquidem spes gloriæ est. Vide si non hoc ipsum docere te voluit Apostolus, cum subjunxit: *Quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero spem*. Manifeste advertere est in his verbis, cum præmississet Apostolus gloriari in spe, non aliud aliquid, sed amplius eum addidisse dicendo: *Non solum autem, sed et gloriari in tribulationibus (Rom. v, 4, 3)*. Non enim altera gloriatio commendatur, sed additur magis, ubi spes gloriæ, ubi ipsa spei gloriatio requiratur. Siquidem in tribulatione spes gloriæ, imo et ipsa tribulatione gloria continetur: sicut spes fructus in semine, sicut ipse fructus in semine est. In hunc modum etiam modo regnum Dei intra nos est, thesaurus ingens in fictili vase, in agro vili. Est, inquam, sed, absconditum est. Felix, qui ibi invenit illud? Quis ille? Nempe qui messem magis cogitaverit, quam sementem. Oculis fidei invenit hunc thesaurum, non secundum faciem judicans; sed videns quæ non apparent, et intuens quæ non videntur. Quam veraciter hunc thesaurum invenerat,

quem volebat inveniri et ab aliis, qui dicebat: *Momentaneum hoc et leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis (II Cor. iv, 17)*. Non dixit: *Rumenerabitur, sed, æternum pondus gloriæ operatur in nobis*. Latet gloria, fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet æternitas, in hoc levi pondus sublime et supra modum. Interim ergo festinemus nobis emere agrum istum, emere thesaurum istum, qui absconditus est in agro. Omne gaudium existimemus, cum in varias inciderimus tribulationes. Dicamus ex animo, dicamus ex sententia: *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii (Eccle. vii, 3)*.

4. *Cum ipso sum in tribulatione*, ait Deus: et ego aliud interim requiram quam tribulationem? Mihi adhærere Deo bonum est; non solum autem, sed et ponere in Domino spem meam (*Psal. lxxii, 28*); quia, *eripiam eum, inquit, et glorificabo eum. Cum ipso sum in tribulatione. Delicia, inquit, mea esse cum filiis hominum (Prov. viii, 31)*. Emmanuel, nobiscum Deus. Ave, gratia plena, ait angelus ad Mariam, *Dominus tecum (Luc. i, 28)*. In plenitudine gratiæ nobiscum est, in plenitudine gloriæ erimus nos cum illo. Descendit, ut prope sit his qui tribulato sunt corde, ut nobiscum sit in tribulatione nostra. Erit autem quando rapiemur in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus: sic tamen curemus interim eum habere nobiscum, ut sit comes viæ, qui patriæ redditor est futurus: imo qui tunc patria, modo sit via. Bonum mihi, Domine, tribulari, dummodo ipse sis mecum, quam regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum mihi, Domine, in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quam esse sine te vel in cælo. Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? Aurum **877** probat fornax, et viros justos tentatio tribulationis (*Eccle. xxxvii, 6*). Ibi, ibi cum eis es, Domine; ibi in tuo nomine congregatis medius astas, sicut olim cum tribus pueris es dignatus etiam ethnico apparere, ut diceret: *Quia species quarti, similis Filio Dei (Dan. iii, 92)*. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sævitur ignis, sed Dominus nobiscum est in tribulatione. Si Deus nobiscum, quis contra nos? Nihilominus quoque si ille eripit, quis est qui rapiat de manu ejus? quis est qui de manu ejus possit eruere? Postremo, si ille glorificat, quis humiliabit?

5. Audi denique quam gloria ipse glorificet. *Longitudine, inquit, dierum replebo eum*. Et primo quidem in eo quod *dierum* nomen pluraliter posuit, non vicissitudinem aliquam, sed multitudinem voluit commendare. Alioquin si vicissitudinem suspicaris, melior est dies una in atriis Domini super millia (*Psal. lxxxiii, 11*). Legimus sanctos atque perfectos viros etiam ab his diebus nostris plenos migrasse dierum: nec sane aliud, quam virtutum plenos,

plenos intelligimus gratiarum. Nimirum in hanc plenitudinem, velut de die in diem de claritate in claritatem, non quidem a suo, sed a Domini spiritu transformantur. Si ergo dies gratia dicitur; si, ut supra meminimus, et dies hominis, claritas quæ ab homine est, et male nitens gloria, quam ab invicem quærimus: quomodo non magis verus dies, imo et plenus meridies, veræ gloriæ plenitudo? Quod si dies plurimos divisiones dicimus gratiarum; quomodo non in multiplici gloria dierum intelligitur multitudo? Postremo evidentiùs audi sine ulla vicissitudine dies multos. *Erit lux luna sicut lux solis, ait propheta, et lux solis septemplex sicut lux septem dierum (Isai. xxx, 26)*. Istis, ni fallor, cunctis diebus vitæ suæ psalmos suos cantare in domo Domini rex fidelis optabat. Erit enim devotos esse Deo ad singula tantæ et tam multiplicis gloriæ munera, et in omnibus semper gratias agere, quasi cunctis diebus psalmos dicere nomini ejus.

6. *Longitudine dierum replebo eum*. Ac si manifestus dicat: Scio quid desideret, scio quid sitiât, quid sapiat ei. Non ei aurum vel argentum sapit, non voluptas, non curiositas, non dignitas aliqua sæcularis. Omnia detrimentum facit, omnia aspernatur et arbitratur ut stercora. Exinanivit penitus semetipsum, nec se ex his patitur occupari, quibus novit se non posse repleti. Non ignorat ad cujus imaginem conditus sit, cujus magnitudinis sit capax; nec sustinet de modico crescere, ut de maximo minuatur. Itaque *longitudine dierum replebo eum*, quem nisi lux vera reficere, nisi æterna implere non potest: siquidem nec longiturnitas illa terminum, nec claritas illa occasum, nec satietas illa fastidium habet. Erit enim securitas de æternitate, gloriatio de veritate, exultatio de satietate. *Et ostendam illi salutare meum*. Nimirum extunc videre merebitur quod optavit, cum sibi Rex gloriæ gloriosam exhibebit Ecclesiam, non habentem maculam ob splendorem diei, sed neque rugam ob omnimodam plenitudinem sui. Alioquin ad illius fulgorem luminis, sicut non impurus, sic nec turbatus quidem in ali-

quo animus vel inquietus assurgit. Inde est quod nunc quoque, ut supra memini, sanctimoniam simul et pacem sectari præcipimur, quod sine his nemo videat Deum (*Hebr. xii, 14*). Cum ergo repleverit in bonis desiderium tuum, ut non aliud sit quod requiras, serenato penitus ex ipsa plenitudine animo, videre jam poteris serenitatem illam, illam plenitudinem majestatis, similis Deo factus, quod videas eum sicuti est: aut forte quia [*alias, jam*] plenus omni gloria in semetipso, etiam foris salvationem, quam operatus est Deus, et plenam majestatem ejus omnem terram undique circumspiciet deliciosissimi sæculi habitator. Ad hoc quoque referri posse videbitur quod adjecit: *Et ostendam illi salutare meum*.

7. Alioquin accipiamus, si magis placet, etiam hoc modo, ut ipsos quos promiserat dies in hac ostensione salutaris exponat. *Longitudine, inquit, dierum 878 replebo eum*. Et tanquam quæres, unde erit dies in civitate, de qua legimus, quia non lucebit ibi sol per diem, nox enim non erit in ea. *Ostendam illi, ait, salutare meum*: ut, quemadmodum et in illa Scriptura legitur, Lucerna ejus sit Agnus (*Apoc. xxi, 23*). *Ostendam illi salutare meum*. Non jam in fide erudiam, non jam exercebo in spe, sed in specie adimplebo. *Ostendam illi salutare meum*, ostendam illi Jesum meum, ut in æternum jam videat in quem credidit, quem dilexit, quem semper optavit. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis (*Psal. lxxxiv, 8*). Ostende nobis, Domine, salutare tuum, et sufficit nobis. Qui enim videt illud, videt et te: quia ipsum in te, et tu in ipso. Hæc est autem vita æterna, ut cognoscamus te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (*Joan. xvii, 3*). Itaque tunc dimittes servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, cum viderint oculi mei salutare tuum, Jesum tuum, Dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

IN DOMINICA PALMARUM.

SERMO I.

De tribus ordinibus obsequentium Christo.

1. Non sine causa spiritum Sponsi pariter et Dei sui habens Ecclesia, processionem hodie nova quadam et mira conjunctione addidit passioni. Nam processio plausum habet, passio planctum. Quoniam ergo sapientibus et insipientibus debitores sumus, videamus quid utrisque conferat hæc conjunctio. Et prius quidem quid sæcularibus indicet: quoniam non prius quod spirituale, sed quod animale. Videat ergo sæcularis anima, videat et intelligat, quoniam extrema gaudii luctus occupat. Propter hoc enim qui cætera quoque cœpit facere et docere, non solum verbis prædicans, sed et exemplis; quod ante

prædixerat per prophetam, *Quoniam omnis caro fenum, et omnis gloria ejus, tanquam flos feni (Isai. lx, 6)*, etiam apparens in carne manifeste studuit probare in se ipso. Unde et processionis gloria voluit sublimari, qui paulo post sibi noverat imminere diem ignominio-issimæ passionis. Quis ergo sperare jam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat in ipso quoque qui peccatum non fecit, creatore temporum et conditore universitatis, post exaltationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi? In eadem enim civitate, a plebe eadem, et eodem tempore, nunc quidem processionis gloria et divinis est laudibus honoratus; postmodum vero interrogatus contumeliis et tormento, et cum sce-